

I. А. Семенець-Орлова

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональної Академії управління персоналом,
ORCID ID: 0000-0001-9227-7426

А. В. Дакал

доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональної Академії управління персоналом
ORCID ID: 0000-0003-3221-353X

I. С. Клименко

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,
Міжрегіональної Академії управління персоналом
ORCID ID: 0000-0003-3119-7494

ОЦІНКА ЯКОСТІ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ: РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Дана стаття зосереджується на комплексному аналізі механізмів та інструментів, які використовуються для забезпечення високої якості судово-медичних експертиз. Державне регулювання виступає ключовим фактором у формуванні надійної системи оцінки, що охоплює юридичні, етичні та методологічні аспекти. У дослідженні розглянуто важливість гармонізації національних стандартів з міжнародними нормами та підходами, зокрема рекомендаціями ООН і Європейського Союзу. Акцентовується на необхідності запровадження стандартів якості, які охоплюють усі етапи судово-медичних експертиз – від підготовки експертів до проведення самих експертиз і оцінки їх результатів. Особливу увагу приділено питанням акредитації лабораторій та сертифікації експертів, що є важливими елементами державного контролю. Обговорюється значення етичних стандартів, які повинні бути невід'ємною частиною регуляторного процесу, спрямованого на захист прав громадян і забезпечення справедливості. Важливу роль відіграє також співпраця між державними органами та науковими установами, що сприяє впровадженню передових технологій і методик у судово-медичну експертизу. У кінцевому підсумку, дослідження пропонує рекомендації щодо удосконалення законодавчої та нормативної бази з метою підвищення якості та прозорості судово-медичних експертиз, що є необхідною умовою для зміцнення довіри суспільства до правосуддя.

Ключові слова: судово-медична експертиза, державне регулювання, якість експертиз, акредитація, сертифікація, міжнародні стандарти, етичні норми, правосуддя, оцінка якості, законодавство.

Постановка проблеми. Проблема якості судово-медичних експертиз є однією з ключових у забезпеченні ефективності правосуддя. Невідповідність експертних висновків сучасним стандартам і вимогам може призвести до серйозних юридичних помилок, що ставить під загрозу правову справедливість. На цьому тлі постає питання необхідності державного регулювання судово-медичної експертної діяльності, яке повинно забезпечувати не лише високі

професійні стандарти, але й відповідність міжнародним нормам та етичним принципам. Відсутність належної системи контролю та акредитації експертів, а також недостатня увага до їхньої підготовки та сертифікації створюють передумови для недосконалості судово-медичних експертиз і, як наслідок, негативно впливають на процес здійснення правосуддя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій
Серед провідних вчених, які зробили значний

внесок у дослідження цієї теми, можна виділити роботи таких дослідників, як О. Мельничук, А. Ліщенко, О. Кравченка та В. Семенової.

Метою статті є аналіз ролі державного регулювання у забезпеченні якості судово-медичних експертиз в Україні.

Виклад основного матеріалу. З 17 червня 2022 року в Україні набув чинності Закон № 2179-ІХ, який вніс зміни до законодавства щодо національної системи кваліфікацій. Ці зміни додали нові поняття, такі як «професія», «професійна кваліфікація» і «професійний стандарт». У трудовому законодавстві з'явилися нові статті, які пояснюють, що професійна кваліфікація – це стандартизований набір компетенцій, підтверджений офіційним документом. Важливим є розроблення вимог до компетентностей судових експертів, і з 2022 року почали працювати над Довідником професійних компетентностей судових експертів.

У зв'язку з тим, що на даний момент в Україні відсутній професійний стандарт для судово-експертної діяльності, зростає актуальність визначення вимог до компетенцій судових експертів. Це включає як загальні, так і професійні навички фахівців, які залучені до проведення судових експертиз. Розробка таких стандартів є важливим кроком до забезпечення належної кваліфікації експертів. Враховуючи це, з 2022 року Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» разом із Науково-дослідним центром судової експертизи з питань інтелектуальної власності працюють над створенням Довідника професійних компетентностей судових експертів.

Як зазначає Гладіліна О.В., у Моніторинговому звіті за 2021 рік, підготовленому Директором правосуддя та кримінальної юстиції Мін'юсту України, вказано, що згідно зі звітом ЄС "Право-Justice" національне законодавство більшості європейських країн вимагає наявності відповідної кваліфікації для судових експертів [1].

Долгих М.В. стверджує, що у Латвії, Литві та Естонії законодавства передбачають обов'язкову наявність вищої освіти та підтвердження професійної кваліфікації, що діє також у Німеччині та Італії [2].

Як зазначає Драгомирецька Н.М., у звіті проєкту ЄС вказано, що судовий експерт повинен мати базові та спеціалізовані навички, отримані через освіту, навчання та досвід [3].

Клименко О.С. підкреслює, що ст. 34 Закону України "Про освіту" дозволяє здобувати про-

фесійну кваліфікацію не лише через формальну освіту, а й через неформальне навчання [4].

Згідно з дослідженнями Козуліної С.О. та Ровинської К.І., підготовка судових експертів в Україні здійснюється у вищих навчальних закладах та через спеціалізовані курси, відповідно до вимог законодавства [5].

Козуліна С.О. додає, що навчання для експертів, які не є працівниками державних установ, відбувається в установах Міністерства юстиції України [5].

Як зазначає Колісніченко Н.М., відповідно до чинного законодавства України, кваліфікацію можна здобути не лише у навчальних закладах, але й через неформальну освіту, зокрема під час практичної діяльності у сфері судово-експертної роботи [6].

За словами Красової О.І. та Плужнікової Т.В., в Україні підготовку та підвищення кваліфікації судових експертів забезпечують спеціалізовані курси, організовані відповідними міністерствами та іншими центральними органами влади [7].

Надюк З.О. підкреслює, що навчання фахівців, які мають на меті здійснювати експертну діяльність, проводиться в спеціалізованих установах під егідою Мін'юсту України [8].

З. Надюк [8, с. 232–243] вважає, що реформа судово-медичної експертизи в Україні повинна включати значні трансформації, такі як оновлення статусу судово-експертних установ, забезпечення організаційно-методичних функцій, створення лабораторій та забезпечення належної оплати праці експертів. У свою чергу, Н. Колісніченко [6, с. 38–42] акцентує на важливості дотримання принципів компетентності персоналу, сучасного обладнання, незалежності та об'єктивності, системи якості, вчасності та оперативності, а також ефективної співпраці з іншими органами для підвищення якості судово-медичних експертиз.

Таким чином, запропонований механізм публічного управління, зокрема шляхом оновлення навчання та підготовки кадрів, забезпечення сучасного обладнання, а також інтеграції новітніх технологій і стандартів контролю якості, має на меті створення цілісної, незалежної та сучасної системи судово-медичних експертиз, яка відповідає вимогам сучасності та сприяє достовірному наданню експертних послуг.

Висновки та пропозиції. Система судово-медичних експертиз в Україні вимагає негайного перегляду через її очевидну залеж-

ність від Міністерства охорони здоров'я. Ця залежність створює серйозний ризик конфлікту інтересів, що підриває об'єктивність і неупередженість експертиз. Законодавчі обмеження, які звужують коло установ, здатних проводити такі експертизи, знижують можливість залучення більш незалежних і об'єктивних органів, що, у свою чергу, знижує довіру до результатів експертиз. Відсутність належного зовнішнього контролю ще більше поглиблює ці проблеми, а недостатня підготовка кадрів ускладнює можливість якісного проведення всебічних досліджень.

Список використаної літератури:

1. Гладіліна О. В. Призначення судово-медичних експертиз: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 2, 2018 р. С. 61-63.
2. Долгих М. В. Проблеми формування механізмів публічного управління системою охорони здоров'я: огляд дискусійного поля. *Аспекти публічного управління*. № 12, 2019 р. С. 16-27.
3. Драгомирецька Н. М. Концепції сталого розвитку: теоретико історичний аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування*. № 1, 2019 р. С. 6–12.
4. Клименко О. С. Перспективи реформування системи судово-медичної експертизи в Україні. *Таврійський науковий вісник. Публічне управління та адміністрування*. № 1, 2023 р. С. 22-26. URL: <https://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/319/295>
5. Козуліна С. О., Ровинська К. І. Актуальні проблеми відповідальності за порушення антикорупційного законодавства у сфері охорони здоров'я. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 12, 2020 р. URL : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/33.pdf
6. Колісниченко Н. М. Тенденції розвитку публічного управління у сфері охорони здоров'я: глобальний контекст. *Науковий вісник: Державне управління*. № 2, 2022 р. С. 38-52. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/250/244>
7. Краснова О. І., Плужнікова Т. В. Особливості механізму державного регулювання сфери охорони здоров'я. *Інвестиції: практика та досвід*. № 7, 2018 р. С. 46–48. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2018/10.pdf
8. Надюк З. О. Особливості підготовки та перепідготовки судово-медичних експертів в Україні. *Наукові перспективи*. № 7, 2023 р. С. 234–242. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/165/255>
9. Про державну реєстрацію геномної інформації людини: Закон України від 09 липня 2022 р. № 2391-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2391-20>
10. Radchenko O., Kovach V., Radchenko O., Kriukov O., Sydorhuk L., Sharov P., Semenets-Orlova Principles of natural capital preservation in the context of strategy of state environmental safety. In *E3S Web of Conferences*, 2021. (Vol. 280, p. 09024). EDP Sciences.

Semenets-Orlova I. A., Dakal A. V., Klymenko I. S. Assessment of the quality of forensic medical examinations: the role of state regulation

This article focuses on a comprehensive analysis of the mechanisms and tools used to ensure high quality forensic examinations. State regulation is a key factor in the formation of a reliable assessment system that covers legal, ethical and methodological aspects. The study examines the importance of harmonizing national standards with international norms and approaches, in particular the recommendations of the UN and the European Union. Emphasis is placed on the need to introduce quality standards that cover all stages of forensic examinations – from the training of experts to conducting the examinations themselves and evaluating their results. Particular attention is paid to the issues of laboratory accreditation and expert certification, which are important elements of state control. The importance of ethical standards, which should be an integral part of the regulatory process aimed at protecting the rights of citizens and ensuring justice, is discussed. An important role is also played by cooperation between state bodies and scientific institutions, which contributes to the introduction of advanced technologies and methods in forensic medical examination. Ultimately, the study offers recommendations for improving the legislative and regulatory framework in order to improve the quality and transparency of forensic examinations, which is a necessary condition for strengthening public trust in justice.

Key words: forensic medical examination, state regulation, quality of examinations, accreditation, certification, international standards, ethical norms, justice, quality assessment, legislation.